

repto altaris ministerio erat præmittenda. Vid. *verb.* Ablutio, num. 1.

Hujus ablutiois usus, antiquitas et significatio in Ecclesia, *ibid.* num. 2 ad 5.

In ablutione psalmus *Lavabo* recitandus, num. 6. Sacerdos manus abluit antequam paramenta induat, missa jam finita, et in communiione fidelium pyxide in tabernaculo recondita, sed, ante benedictionem, num. 20 et 21.

Post ablutionem immittatur aqua in sacrarium, num. 22.

Ablutio post calicis sumpcionem vino et aqua, non aqua tantum facienda, num. 7 et 8; — cur fiat in missa, num. 9; — an in locum mundum conjicienda, vel a sacerdote sumenda sit, num. 10 et 11; — ubi sit facienda, exposito etiam sacramento, num. 12 et 13.

In missis de nativitate Domini, et quando pluries missa celebratur, quomodo sit peragenda, num. 16, 17.

In tali casu quo in vase facienda, num. 18; et quid de hac ablutione fiat, num. 14 et 15.

Ablutio sacrorum linteaminum proprie ad diaconos spectat, num. 25; — hodie licite ad subdiaconos, num. 28; — nec laicis, nec clericis in minoribus constitutis permittitur, num. 26; — quodnam sit eorum peccatum, num. 27.

Secundam tantum ablutioem, et etiam feminæ, peragere possunt, num. 24.

Quæ sint in hac ablutione servanda, num. 29 et 30.

ABNEPOS.

Abnepos quis sit, et quæ abneptis, vide *verb.* Affinitas, art. 1, sub numer. 11.

ABORTUS (I, 97).

Quid sit abortus, a quonam dicatur, unde differat ab abortu, et quando evenire et committi judicetur, vid. *verb.* Abortus, n. 15.

Abortum dolo malo factum gravissime punitum videmus apud plerasque gentes, *ib.* n. 14.

Apud Romanos abortus dolo malo factus non ita severe puniebatur, et ratio, *ib.* n. 15 et seqq.

Contra procurantes, consulentes, et quomodocumque concurrentes ad abortum, nedum fetus animati, sed etiam inanimati, edita est rigidissima constitutio a Sixto V, quæ affertur cum Gregorii XIII modificatione, *ibid.* n. 1 ad 4.

Omnes pœnæ a Sixto V statutæ una cum pœnis ab utroque jure contra homicidas voluntarios inflictis remanent in suo robore, et adhuc hodie incuruntur a procurantibus abortum fetus jam animati, et ab iis, excommunicatione excepta, nemo dispensare et absolvere potest, nisi summus pontifex, *ib.* n. 5 et 6.

Approbantes seu ratum habentes abortum: suo nomine factum, omnes supra recensitas pœnas incurunt, si ratum habeant et approbent ante factum, minime vero si post, *ib.* n. 7 et 8.

Procurantes abortum fetus evadunt irregulares, etiam in dubio an fetus sit animatus: et est irregularitas reservata pontifici; non gaudet immunitate Ecclesiæ et hac in re damnatæ propositiones afferuntur, *ib.* n. 9 ad 12, et 40.

Quænam sit Sixti V constitutio circa abortum dolo malo commissos, et partuum abactiones, *ib.* n. 25.

Gregorius XIII modum dedit Sixti V constitutioni circa abortum arte paratos, *ib.* n. 24.

Non una est doctorum sententia, quænam pœna sit puniendus ille, qui abortionis poculum dedit, abortum non secuto, *ib.* n. 25.

Varia a jure communi statuta pœnæ contra parantes abortum, num. 26 et 45.

Utrum mulieri morbo aliquo cum vitæ periculo laboranti medicus præbere possit abortum poculum, ut salva sit, *ibid.* num. 28 et seqq.

Mulier quæ in seipsa abortum procurat, non incurrit censuras, sed mortaliter peccat, pariter qui præbet occasionem abortus, *ibid.* num. 33 et 47.

Monialis gravida, quæ seipsam pugnis percuteret, ut abortiat, incidit in excommunicationem canonis Si quis, suadente, num. 34.

Genitor irregularis ob procuracionem abortus sui fetus tenetur hanc circumstantiam exponere in dispensacione petenda, num. 35.

Qui possint absolvere casus abortus, num. 32, 37 et seqq.

Non potest episcopus dispensare in irregularitate, licet abortus esset occultus, num. 41.

Sententia condemnatoria vel saltem declaratoria requiritur ad privacionem beneficiorum, num. 42.

Inhabilitas incurritur ante omnem sententiam, sed ab ea potest dispensare episcopus, num. 43, 44.

Omnis fetus hodie probabilissime censetur anima informari in ipso conceptionis instanti, num. 36.

ABSENS (I, 113).

ABSENS QUOAD ELECTIONEM.

Absens vocari debet ad electionem, vel per nuntium, vel per epistolam, ubi locus est certus; ubi vero est incertus debet vocari per edictum, vide *verb.* Absens, art. 1, n. 1 et 2.

Absens non potest suffragium suum dare per litteras, et legitime impeditus de jure comm. potest idem dare per procuratorem, et circa hunc quædam superadduntur, *ib.* num. 3 ad 7.

De jure particulari, maxime penes regulares, attendendæ et observandæ sunt speciales consuetudines, et propriæ constitutiones cujuslibet religionis capituli seu conventus, *ib.* n. 8 et 9, et alia. Vide *verb.* Electio.

Quæ differentia sit inter absentes quoad electionem prælati, ex cuius obitu viduata sit Ecclesia, et electionem dignitatum ecclesiarum cathedralium et collegiarum, *ibid.*, n. 10.

Ad electionem, in qua servari debet forma cap. Quia propter, de *Elect.*, vocandi sunt absentes, qui in eo morantur loco, unde intra statutum electionis tempus commode venire possunt, *ib.* num. 11.

Quinam censeri debeat locus ille, unde quis commode venire valeat, *ib.* n. 11.

Quando possit is, qui abfuturus est, statuere aliquem de capitulo, qui suffragium suo nomine ferat contingente prælaturæ vacatione, *ib.* n. 12.

Absens quis dicatur, et quotuplex sit absentia, *ibid.* num. 14 et 15.

Absentes possint compelli ad interessendum, si Ecclesiæ necessitas vel utilitas postulet, *ibid.* num. 16.

Non sunt citandi absentes ex propria culpa, *ibid.* num. 18.

Absens, qui diem electionis cognoscit, non est necessario vocandus, *ibid.* num. 17.

ABSENS QUOAD CHORUM.

Absens beneficiatus, ut fructus et distributiones lucretur, duo requiruntur, scilicet justa causa absentia, et licentia ordinarii, non autem capituli. Vide *verb.* Absens, art. 2, n. 1.

Causa justæ absentia est quælibet vera infirmitas pro qua venit etiam cæcitas, non vero surditas, et alia, *ib.* n. 2 ad 8.

Distributiones a canonicis absentibus amissæ debentur canonicis interessentibus, et etiam canonicis jubilatis vigore indulti, etiamsi choro non intersint, quatenus eis non obstat statutum vel consuetudo contraria Ecclesiæ, etiamsi distributiones essent auctæ post obtentam jubilationem, *ib.* n. 9 ad 14.

Et istæ fallentiæ canonicorum absentium debentur etiam canonicis, qui papæ, vel cardinalibus inserviunt cum indulto percipiendi distributiones pro diebus et horis, quibus actualiter in tali servitute occupantur. Vide *verb.* Absens, art. 2, num. 12.

Episcopus semper abesse censetur a choro ex legitima causa, *ib.* n. 14.

Episcopus canonicus nunquam propter absentiam amittit fructus et distributiones, *ib.* n. 14.

Absentes a clero ratione servitii quod præstant episcopo, habentur pro præsentibus, *ib.* n. 15.

Quodnam servitium præstari debeat episcopo, ut canonicis absens habeatur pro præsentibus in choro, *ib.* n. 17.

Quænam personæ de choro assumi possint ab episcopo pro suo servitio, ut absentes habeantur pro præsentibus, *ib.* n. 18 et seqq.

Qui præstant servitium episcopo, habentur pro præsentibus in choro quoad fructus præbendæ, etsi revera absint, *ib.* n. 24.

Diversæ sententiæ circa participationem distributionum pro his, qui servitio episcopi addicti, licet absentes, habentur pro præsentibus, recensentur, *ib.* n. 25 et seqq.

Quid requiratur, ut episcopus possit assumendo aliquem ad suum servitium, facere, ut in choro pro præsentibus habeatur, *ib.* num. 28.

Alia vide *verb.* Beneficiatus, *verb.* Canonicus, *verb.* Distributiones, *verb.* Residentia.

Canonicus, sine causa, notabiliter absens a choro, animo amittendi distributiones, peccat mortaliter, *ibid.* num. 29.

Absentes, causa infirmitatis, distributiones lucreantur, *ibid.* num. 30.

Absens ob prosecutionem litis in beneficio episcopi, licentia non indiget, *ibid.* num. 31.

ABSENS QUOAD JUDICIA.

Absens nemo potest judicari nec condemnari, nisi sit contumax, et tunc potest judicari, et condemnari. Vide *verb.* Absens, art. 3, n. 1 et 2.

Absente parte contumaci, etiam lite non contestata, potest causa terminari, *ib.* n. 3.

Quando absentes criminum rei condemnari de jure civili nequiverint, *ib.* n. 4.

Quando absentes citandi edictis fuerint, et bona eorum adnotanda, *ibid.* n. 4.

Quando ob contumacem absentiam bona cedant, quando non, *ib.* n. 4.

In criminibus, quibus constituta est pœna mere pecuniaria, absens potest per procuratorem defendi, *ibid.* num. 5.

Absentes hodie recte accusantur et condemnantur, *ibid.* num. 6 et 7.

De absentia et reis absentibus, *ibid.* num. 8 ad 10.

ABSENS QUOAD ABSOLUTIONEM A PECCATIS ET CENSURIS.

Absens non potest confiteri per nuntium, vel per litteras, nec per litteras absolvi. Vide *verb.* Absens, art. 4, n. 1 et 2.

Valida est confessio, si per litteras pœnitens mittat peccata confessario absenti, qui ea legat, et huic factus præsens dicat: *Accuso me de peccatis illis, quæ scripsi et peto absolvi*; sicuti etiam si præsens peccata scripta det confessario legenda, et postea dicat, etc. Non est tamen hoc faciendum sine rationabili causa, imo multi volunt hoc extra casum necessitatis esse illicitum, *ibid.* num. 3 et 4.

Reprehenditur auctor a novo correctore, *ibid.* num. 7. Responsio auctoris, num. 8.

Absens etiam invitus extra confessionem sacramentalem potest absolvi a censuris, et ab irregularitate dispensari, *ibid.* num. 5.

ABSIDA (I, 129).

Quid sit absida, illius etymologia et nomina varia, vid. *verb.* Absida, num. 1 et 2.

Cui structuræ nomen absidæ conveniat, et quid significet, *ibid.* num. 4 ad 8.

Absidæ ornabantur picturis, et musivo opere distinguebantur, *ibid.* num.

ABSOLVERE (I, 131).

ABSOLUTIO A QUIBUS, ET DE QUIBUS DARI POSSIT, VEL NON.

Episcopi non possunt absolvere a casibus et censuris publicis reservatis summo pontifici; possunt tamen absolvere a casibus occultis reservatis summo pontifici. Vide *verb.* Absolutio, art. 1, num. 1 ad 5.

Impeditos personaliter adire pontificem, vel in perpetuum, vel ad longum tempus possunt episcopi directe absolvere pro utroque foro, etiam ab omnibus casibus publicis reservatis papæ a jure, aut ab homine, etiam hæresis, etc., cum ea tamen advertentia, quæ hic datur, *ibid.* num. 6, 7, 65.

Assignantur, qui in jure censeantur legitime impediti adire pontificem, ac ad id dantur quatuor versiculi, qui enucleantur, *ibid.* num. 8 ad 25.

Impediti personaliter adire pontificem, non tenentur mittere procuratorem, vel scribere ad S. Prænitentiarum pro obtinenda absolutione a casibus et censuris papæ reservatis, *ibid.* num. 26.

Si impediti adire pontificem sint etiam impediti adire episcopum, probabilis non possunt a casibus publicis reservatis papæ absolvi in foro conscientia a parcho, aut alio confessario. Sicuti etiam impediti adire episcopum pro casibus diocesanis sibi reservatis publicis, non possunt absolvi ab inferiori extra casum necessitatis, *ibid.* num. 27, 28, 68, 69.

Prælati regulares, uti generales et provinciales, possunt absolvere suos subditos ab omnibus casibus, a quibus possunt episcopi absolvere suos diocesanos. Imo possunt absolvere suos subditos etiam ab omnibus casibus in bulla *Cænæ* contentis, quinque solum exceptis, qui assignantur; quinimo dantur excepto homicidio voluntario injusto, et mutilatione commissa post ingressum in religionem, et hæresi occulta, *ibid.* num. 29 ad 40, et n. 70, et *verb.* Irregularitas, art. 3, a num. 17 ad 20, et *verb.* Prælati regul., num. 50.

Confessarii regulares possunt in foro conscientia absolvere sæculares ab omnibus casibus et censuris reservatis papæ, exceptis contentis in bulla *Cænæ*, et casibus reservatis episcopis in suis respective diocesis; et exceptis intra Italiam, et extra Urbem aliis sex, dictis Clementinis, *ibid.* num. 41 ad 47.

In articulo et periculo mortis quilibet simplex sacerdos non approbatus, quamvis sit excommunicatus, degradatus, irregularis, apostata, etc., si non adsit alius confessarius, potest quoslibet fideles a quibusvis casibus et censuris, etiam quomodocumque reservatis absolvere, *ibid.* num. 48, 49, 50, et *verb.* Moribundus, a num. 52 ad 55. Contraria tamen sententia solidis innitur fundamentis, *ibid.* in not. ad num. 48.

Si in periculo, et articulo mortis adsit confessarius approbatus promptus ad confessionem excipiendam, probabilis non potest simplex sacerdos absolvere, *ibid.* num. 51 et 52, et *verb.* Jurisdictio, numer. 28.

Absoluti in articulo mortis, seu periculo a casibus reservatis, qui habeant annexam censuram, si convalescant, tenentur papæ, vel episcopo respective se præsentare mandata ipsius humiliter suscepturi, et parti læsæ, prout justitia suaserit, satisfacturi, aliter reincidunt in excommunicationem; secus autem, si reservati nullam habeant annexam censuram, *ibid.* num. 55 ad 56.

Absoluti in tali periculo a casibus reservatis habentibus annexam censuram, licet non indigeant nova absolutione, possunt tamen adhuc urgeri a

superiore, qui potest contra eos procedere, donec etiam pro foro externo absolutionem obtineant. Vide *verb.* Absolutio, *art.* 1, *num.* 57, et *verb.* Excommunicatio, *art.* 8, *num.* 4.

Absolutio non potest dari extra articulum mortis a sacerdote non approbato, et non habente jurisdictionem, et nunquam a laico, *ibid.* *num.* 58, 59.

Absolvendi facultas delegata non potest subdelegari, *ibid.* *num.* 60.

Absolutio non potest dari a simplici sacerdote non approbato, neque pro solis peccatis mortalibus dubiis; nec pro solis venialibus, *ibid.* *num.* 61, 62.

Quid importent absolutiones generales, quas praelati regulares in fine visitationis, et in quibusdam anni solemnitatibus dare consueverunt suis subditis religiosi, et quid absolutiones in articulo mortis dari solite moribundis, ac quid absolutiones quæ dantur a praelatis, seu præsibus ante electiones capitulares, *ibid.* *num.* 63. Vide *verb.* Prælati regularis, *a n.* 67 ad 73.

Absolutio a censuris contractis ex causa violatæ immunitatis a quibus dari possit, vel non, vide *verb.* Immunitas, *art.* 5, *a num.* 142 ad 152.

Absolutio ab excommunicationibus a quibus dari possit, vel non, vide *verb.* Excommunicatio, *art.* 7, *per tot.*

Absolutio ab excommunicatione canonis, a quibus dari possit, vel non. Vide *verb.* Excommunicatio, *art.* 12, *per tot.*

ABSOLUTIO QUIBUS DARI POSSIT, VEL NON.

Absolutio dari potest moribundo, qui petiit confessarium, licet ipso adveniente jam obmutuerit, et nulla dare possit signa penitentiae, et sub conditione, etiam moribundo, qui nullum penitentiae signum dedit, nec dare potest, si probe et christiane vixerit. Vide *verb.* Absolutio, *art.* 2, *num.* 1 ad 7.

Confirmatur hæc auctoris sententia a novo correctore contra P. Concinnam. Vide *ibid.* *in not.*

Absolutio dari potest ei, qui est in occasione proxima involuntaria, nec est in sua potestate eam removere, dummodo tamen vitare conetur periculum formale peccandi per actus proprios; secus autem de eo, qui est in voluntaria, nec vult eam, cum possit, deserere, licet sub prætextu, etc., *ibid.* *num.* 8 ad 15.

Absolutio dari non potest consuetudinario et recidivo, qui semper labitur in iisdem peccatis sine ulla spe emendationis, nec fecit, quantum in se est, pro tali consuetudine peccaminosa deferenda; e contra vero, si cum aliqua emendatione et conatu ad eandem, *ibid.* *num.* 14, 15.

Cum recidive peccata fiunt ex sola fragilitate intrinseca, potest penitens toties absolvi, quoties confessarius iudicat eum serio dolere, et proponere in posterum se emendare, *ibid.* *num.* 18.

An sint absolvendi neene illi consuetudinarii, seu recidivi, qui in aliqua confessione minora asserunt peccata, et in alia majora, et sic vicissim longo tempore sua peccata continuant, et quomodo cum istis procedendum, *ibid.* *num.* 19.

Absolutio dari non debet, sed differenda iis, qui propria culpa et negligentia ignorant principalia mysteria fidei, et alia scitu necessaria ad salutem, *ibid.* *num.* 20.

Absolutio dari nequit a confessario suo complici in peccato carnis; et si detur, est nulla. Et confessarius audens eum absolvere, incurrit excommunicationem papæ reservatam. Vide *verb.* Complex peccati, *a num.* 1 ad 5, ac *ibid.* *num.* 4, etiam de complice in quocunque alio peccato mortali non carnali.

Confessarius potest absolvere et dispensare penitentem, quamvis ante executionem dispensationis obtentæ iterum copulam illicitam habuerit cum eadem sorore feminæ, quam ducere intendit; secus

autem si post dispensationem nondum executam iterum copulam haberet, non cum eadem dicta sorore, sed cum alia persona intra secundum gradum conjuncta feminæ, quam ducere intendit. Vide *verb.* Instructio parochorum, *num.* 53, 54.

ABSOLUTIO QUOMODO, ET SUB QUÀ FORMA DARI POSSIT, ET DEBEAT, VEL NON.

Absolutionis sacramentalis verba necessaria, et sufficientia assignantur, ac quid tutius in praxi tenendum digeritur. Vide *verb.* Absolutio, *art.* 3, *num.* 1 ad 4.

Absolutio est valida, sed illicita, si detur aliis verbis, quæ tamen non mutant sensum formæ ordinariæ, nec actum iudicii, et afferuntur variae similes formæ, *ibid.* *num.* 5, 6, 7.

Absolutio autem data his verbis: *Ego te mundo a peccatis tuis, vel consimiliter, a pluribus censetur insufficientis. Et peccaretur mortaliter, ut etiam extra casum necessitatis voluntarie relinquendo Ego, et in nomine Patris, etc., at nequidem veniale est aliarum precum rationabilis omissio, ibid.* *num.* 8, 9.

Assignatur digna praxis servanda in usuali administratione sacramenti penitentiae, uti quoque in urgente gravi necessitate, *ibid.* *num.* 10, 11.

Absolutionis verba non præcise, et unde indicant, et declarant penitentem esse a Deo absolutum, sed vere, et per modum sententiæ judicialis important absolutionem penitentis a peccatis loco Dei a confessario velut a iudice pronuntiatam; aliter invalida est, *ibid.* *num.* 22, 23.

Reprehenditur facilitas auctoris hac in re definienda, *ibid.* *in nota num.* 21, 22.

Absolutio nequit dari absentem per nuntium, nec per litteras, at ab uno potest dari pluribus simul, et absolutio esset virtualiter multiplex, etc., *ibid.* *num.* 14, 15, 16.

Similiter potest dari absolutio uni a pluribus simul, sed illicita, exceptis quibusdam casibus, *ibid.* *num.* 17, 19.

Formula absolutionis dandæ in articulo mortis omnibus personis utriusque sexus trium ordinum S. P. N. Francisci, et benedictionis papalis dandæ prædictis quatuor in anno diebus, quibus maluerint. Vide *verb.* Indulgentia, *art.* 5, *num.* 65, 66.

Formula absolutionis generalis dandæ omnibus supradictis personis in solemnitatibus, seu festis Domini Sabaoth, beatæ Mariæ Virginis, Omniumque Sanctorum, et apostolorum Petri et Pauli, sancti Patris Francisci, sanctæ Clare, per totam majorem Hebdomadam, et in festo sanctæ Catharinæ virginis et martyris, *ibid.* *num.* 68.

Alia quoad absolutionem. Vide *verb.* Confessarius, *art.* 1 *in add. auctor.*

ABSTINENTIA (1, 167).

Abstinentia a carnibus est præcepta pro omnibus diebus Veneris et Sabbati, pro Quadragesima, pro Quatuor anni temporibus, et variis vigiliis. Vide *verb.* Abstinentia, *num.* 1, 2, 3, 4.

Si vigiliae incidant in die Dominica, non fit in ipsis abstinentia, sed anticipatur in Sabbato ut etiam anticipari debet feria IV, vigilia sancti Joan. Baptistæ si cadat in die Corporis Christi; e contra autem, si vigilia sancti Matthiæ occurrat ultima die Bacchanalium, *ibid.* *num.* 5, 6, 7.

Si Nativitas Domini Nostri Jesu Christi accidat in die Veneris dispensantur omnes ab abstinentia carnis, exceptis iis qui tenentur voto vel regulari observantia, *ibid.* *num.* 8.

Tempore Quadragesimæ adest præceptum abstinentiæ, necum a carnibus, sed etiam ab ovis et lacticiniis, *ibid.* *num.* 9.

Abstinentia nimia a cibo, vel potu, vel somno impediens aliquem, ne postea suis possit fungi officiis, est mala et peccaminosa, *ibid.* *num.* 10.

Abstinentia ab omni cibo et potu ultra terminum

naturalem septem, aut novem, aut ad summum undecim dierum in iis, qui vitæ sanctimonia excellunt, constituta facti veritate, censenda est supernaturalis et miraculosa, at dari potest etiam naturaliter. Vide *verb.* Abstinentia, *num.* 11 ad 14.

Abstinentia virtus est, et dupliciter accipi potest, *ibid.* *num.* 16. — Distinguitur a jejuniis cuius est pars. *ibid.* *num.* 17; — non omnes indiscriminatim ad abstinentiam tenentur, et qui sint dispensati, *ibid.* *num.* 18 et 19.

ABUSUS (1, 173).

Abusus præsupponit usum, et abuti quid sit, ac quid abutens sibi mereatur, vide *verb.* Abusus, *num.* 1, 2.

Abusus est facere processionem cum sanctissimo sacramento de nocte feria quinta et sexta majores hebdomadæ, *ibid.* *num.* 3, et *verb.* Processiones, *num.* 65.

Abusus est, ut superior monasterii, licet habeat jurisdictionem spirituales et temporales, faciat ante se deferri crucem more archiepiscoporum, *ibid.* *num.* 4.

Abusus est, ut canonicus clericus, vel subdiaconus antiquior præferatur canonico presbytero moderniori, *ibid.* *num.* 5, et *verb.* Canonicus, *art.* 7, *num.* 25 et 31.

Abusus antiqui qualiter eliminandi, *ibid.* *num.* 6, et *verb.* Resolutiones Sacrar. Congreg. *num.* 52. Necnon sæcularium ac claustrarium abusus enumerantur, *ibid.* *num.* 7, 8.

Abusus in baptismo, confessione, eucharistia, matrimonio, ordine, et sacra Scriptura pœna, quæ sit, vide *verb.* Pœna, *art.* 2, *num.* 51 ad 49.

Abusus definitio et significationes, *ibid.* *num.* 10. Quinam sint abusus omnino eliminandi, et quænam servare oporteat in eorum extirpatione, *ibid.* *num.* 11 et 12.

ACCEPTILATIO.

Acceptilatio quid sit et quando valeat. Vide *verb.* Solutio, *a num.* 41 ad 45.

ACCEPTIO PERSONARUM (1, 175).

Acceptio personarum quid sit. Vide *verb.* Acceptio personarum, *num.* 1 et 4.

Qui in judiciis, concursibus, etc., anteponit unum alteri, et alii confert quod isti ex merito justitiæ debetur, committit grave peccatum acceptionis personarum, *ibid.* *num.* 2.

Ad peccatum acceptionis personarum necessarium est, quod res uni potius quam alteri debeatur qualicunque debito, *ibid.* *num.* 3.

Querelæ Bracharensis archiepiscopi coram Patribus Tridentinis contra acceptiones personarum in beneficiis ecclesiasticis conferendis, *ibid.* *num.* 5.

Peccant contra justitiam distributivam qui omissio digniore eligunt dignum per acceptionem personæ, *ibid.* *num.* 6.

Patroni etiam laici omnia acceptione personæ eligere tenentur digniore, *ibid.* *num.* 7.

In foro tamen externo ad evitandas lites præsentatio patroni per acceptionem personæ de digno omissio digniore irritari nequit, *ibid.* *num.* 7.

Unde desumenda sit major capacitas, et quomodo de ea inquirendum ad vitandam personarum acceptionem, ut beneficium digniori conferatur, *ibid.* *num.* 8.

Quam grave delictum sit acceptio personarum in collatione beneficiorum, *ibid.* *num.* 8.

Acceptio personarum est jure divino prohibita, et grave peccatum, *ibid.* *num.* 9 et 11.

Quis putandus indignus, vel dignior, *ibid.* *num.* 12.

An, cui et quando ad restitutionem tenetur, qui acceptionis crimen commisit, *ibid.* *num.* 13.

Præferre amicis æqualibus meritis, non est personarum acceptio, *ibid.* *num.* 14.

A tali vitio in sacramentorum administratione summopere abhorrendum est, *ibid.* *num.* 15.

Quoad personarum acceptionem propositio damnata, *ibid.* *num.* 10.

ACCESSIO (1, 179).

Accessio, seu adjunctio quando dicatur pro acquirendo rerum dominio. Vide *verb.* Dominium, *art.* 3, *num.* 25 ad 69.

Si annulo accedat, seu jungatur gemma, si vesti intextantur purpurea, gemma et purpura spectabunt ad dominum illius, cuius erat annulus, et vestis, cum obligatione tamen reddendi alteri æstimationem rei suæ, *ibid.* *num.* 53.

Alia quoad jus accessionis. Vide *ibid.* *a num.* 16 ad 19.

ACCESSORIUM (1, 180).

Accessorium naturam sequi congruit principalis, ac idem utriusque iudicium. Vide *verb.* Accessorium, *num.* 1 et 2.

Quomodo accessorium a principali in diversis casibus et circumstantiis distinguatur, *ibid.* *num.* 7 ad 12.

Accessorium non alterat principalem dispositionem, sed illi omnino famulatur, ac videtur concessum, cui est concessum principale, *ibid.* *num.* 3 et 4.

Accessorium non tenet, si non tenet principale, ad quod sequitur, et corrui principali deficiente, *ibid.* *num.* 5 et 6. Ea enim omnia, quæ accessionis locum obtinent, omnino exstinguuntur, ubi principalis causa vel ab initio, vel ex post facto non subsistit, *ibid.* *num.* 13 ad 18.

Regula juris accessorium, etc., unde desumpta, et illius verus sensus, *ibid.* *num.* 19 et 20.

Causæ quibus aliquid accessorium, quod per se non subsistit, esse potest, *ibid.* *num.* 21.

Causæ quibus accessorium principalis naturam non sequitur, *ibid.* *num.* 22.

ACCESSUS (1, 181).

Accessus ad beneficium quid sit, et quomodo differat a regressu, vide *verb.* Accessus, *num.* 1 et 2.

Accessus et regressus amittuntur per contractum matrimonii, nec, eo dissoluto, reviviscunt, *num.* 3.

Prohibiti sunt, sed pontifex, justa causa, eos potest concedere, *num.* 4 et 5.

Quomodo permittatur accessus in electione pontificis, et in cæteris electionibus, *num.* 6 et 7.

De accessu ad moniales, *num.* 8. Vid. *verb.* Moniales, *art.* 4.

ACCUSARE (1, 185).

ACCUSARE QUI POSSIT, VEL NON.

Exceptis quibusdam infra assignandis, omnes accusare possunt criminaliter in causis propriis, in defendendis injuriis sibi illatis et morte suorum propinquorum, in crimine hæresis, sacrilegii, beneficii, seu magiæ, assassinii, et grassationis per vias publicas falsæ monetæ, simoniæ, læsæ majestatis, similibusque aliis criminibus atrocissimis. Vide *verb.* Accusare, *a num.* 1 ad 9.

Non possunt tamen neque in supradictis accusare, 1. Mente capti et furiosi. 2. Excommunicati. 3. Capitales inimici. 4. Clerici et religiosi, præsertim si esset infligenda pœna sanguinis, *ibid.* *num.* 10 ad 15.

Clerici tamen, si pro arcenda sua et suorum injuria, vel pro utilitate et defensione suæ Ecclesiæ esset necessaria accusatio, deberent expresse se protestari contra pœnam sanguinis ad vadendam irregularitatem, *ibid.* *num.* 14.

In aliis causis et criminibus accusare non possunt: 1. Excommunicati. 2. Infantes, viles et criminosi. 3. Pagani, hæretici, et Judæi non possunt Christianos accusare. 4. Inimici capitales et graves. Item cohabitantes, et frequenter versantes cum

inimicis accusati. 5. Omnes illi, qui subornati alias falsum testimonium dixerunt, vel pecuniam ad accusandum, vel non accusandum acceperunt, sicuti etiam pauperes non notæ bonæ famæ. 6. Jam accusati de aliquo delicto, nisi prius se innocentes probaverint. 7. Liberi accusare non possunt parentes, nec e contra. Nec fratres, nec sorores adinvicem, nec liberti patronum, aut ejus heredem. 8. Clerici et religiosi, qui tamen possunt accusare suum prælatum. 9. Furiosi et mente capti. 10. Impuberes seu pupilli, et mulieres. 11. Milites et magistratus. 12. Laici non admittuntur ad accusandos clericos, nisi tamen laicius injuriam sibi, et suis a clericis illatam prosequatur, Vide verb. Accusare, n. 15 ad 29.

Inter eos qui accusare non possunt, sunt infames juris, *ibid.* num. 33.

Pauperes accusare non possunt, et si bonis moribus sint præditi, *ibid.* num. 34.

Filium familias accusare posse, dummodo pater consentiat, nonnulli sentiunt, *ibid.* num. 35 et seqq.

Servi de iis tantum criminibus, accusare possunt, de quibus permissum est omnibus accusare, *ibid.* num. 38.

Num servo permissum quoque sit accusare dominum de suis criminibus, de quibus permissum est omnibus accusare, *ibid.* num. 39.

Num familiares et domestici, adeoque et uxor accusare possint patremfamilias et maritum, *ibid.* num. 43 et seqq.

Cujusnam ætatis esse debeat accusator, *ibid.* num. 40 et seqq.

Parochiani et patronus ecclesiæ de crimine civiliter agere possunt contra rectorem parochiæ vel beneficii, ut amoveatur a beneficio, *ibid.* num. 30. Singulares qualitates requiruntur in illo qui episcopum accusare intendit, *ibid.* num. 45.

Casus varii in quibus qui accusare omittunt, graviter peccant, *num.* 46 ad 50.

Discrimen inter accusationem et denuntiationem, *num.* 51 et 54.

Nemo tenetur complices sui delicti denunciare, *num.* 52.

Omnes possunt accusare in causis propriis, sed non per alium, *num.* 55 et 57.

Quisque potest accusare matrimonium contrahendum, existente impedimento, *num.* 58 et seqq.

Nemo, præter conjuges, potest accusare defectum impotentiae, *num.* 62.

Omnes tenentur accusare crimen contra religionem vel rempublicam, *num.* 63.

ACCUSARI (I, 189.)

ACCUSARI QUI POSSINT, VEL NON.

Accusari non possunt, primo infantes, furiosi, et mente capti. Et quid de minoribus doli capaces. Vide verb. Accusari, *num.* 1, 2.

Secundo accusari non possunt nec illi, qui ante plures annos delictum commiserunt, et illud jam præscripserunt, exceptis tamen quibusdam, *ibid.* numer. 3 ad 6.

Tertio semel accusati et jam absoluti iterum accusari non possunt de eodem crimine; adjicitur tamen habenda advertentia, *ibid.* num. 7, 8.

Quarto absentes non possunt accusari et sententiarum, possunt tamen accusari, ut a iudice legitime citentur, *ibid.* num. 9.

Quinto accusari non possunt magistratus temporales, vel præsides, aut legati provinciarum durante eorum officio, nisi delinquant circa officium, vel crimen notorium sit, *ibid.* num. 10.

Sexto accusari non possunt Christiani ab infidelibus, hæreticis et Judæis; nec denique accusari possunt, qui superiores se non agnoscunt; et accusatio contra prælatos seu superiores non de facili admittenda, *ibid.* num. 11, 12, 13.

Si crimen pluribus legibus vindicetur, accusatus ex una lege, accusari et reus fieri non potest ex

alia ob idem crimen admissum, *ibid.* num. 15. Servi accusati de delicto non sunt immunes ab extraordinaria pœna, si crimini sit annexa pœna, quæ solos cives et liberos afficere potest, *ibid.* num. 16.

Non possunt accusari mortui, neque summus pontifex, nec sontes crimine sodomiae, *num.* 17 ad 19.

ACCUSATIO.

Accusationis definitio et etymon. Vide verb. Accusare, *num.* 32.

ACCUSATOR (I, 195.)

Accusator tenetur se subscribere ad pœnam talionis, et tenetur probare crimen, quoad objicit, ac subire pœnam talionis. Vide verb. Accusator, *num.* 1, 2, 5.

Istis tamen nostris temporibus videtur hanc pœnam talionis abiisse in desuetudinem; si quis tamen esset convictus, quod innocentem vere et malitiose accusasset, deberet adhuc puniri pœna talionis. Vide *ibid.* num. 4.

Accusator nedom in scriptis tenetur dare accusationem, sed præter scripta debet in persona se conferre ad judicem, nec libello jam oblato potest amplius desistere ab accusatione; bene vero ante, *ibid.* num. 5, 6, 7.

Accusator tenetur ad expensas, si accusatus se purget, et ob pecuniam puniendus est exsilio, vel durius, et tenetur restituere, nec unquam potest esse iudex aut testis, *ibid.* num. 8, 9.

Accusans clericum, si non probat per tres vel saltem duos testes, excommunicatur, *ibid.* num. 10. Tria, et quænam erant, quæ olim ab accusatore de jure Romanorum præstari debebant, vide *ibid.* num. 11.

Onus incumbit accusanti probandi delictum, et quomodo illud probetur, *ibid.* num. 12.

Quænam pœna esset ex Sen. C. Turpiliano iis qui oblato jam libello, accusationem deserebant, *ibid.* num. 17 et seqq.

A Sen. C. Turpiliano exceptæ feminæ minores; *ibid.* num. 21.

Deprehensens se errasse accusando, tenetur in foro interno desistere, in externo tamen incurrit pœnas, *num.* 22 et 23.

Calumniator præsumitur, si probare non potest delictum de quo accusat, pœnæ quas incurrit, et causæ eum eximentes, *num.* 24 ad 28.

Accusator illegitimus a iudice repellendus est, et casum Papæ reservatum incurrit, *num.* 29 et 30.

Quando accusator tenetur detegere falsam accusationem, etiam cum vitæ discrimine, *num.* 31.

ACCUSATUS (I, 197.)

Accusatus fatigandus non est, si accusator non sit legitimus, nec debet puniri, nisi convincatur. Vide verb. Accusatus, *num.* 1 et 2.

Accusatus non potest alium accusare nisi prius se purget a crimine, et pendente accusatione non potest esse testis, nec tenetur respondere, nisi vocetur, *ibid.* num. 3, 4, 5.

Accusato danda sunt omnia capitula, in quibus accusatur, nomina, et dicta testium, ut possit se defendere, excepto casu hæresis, *ibid.* num. 6.

Accusatus, etiamsi non sit convictus, vel accusator deficiat, adhuc tenetur se purgare canonice, et tunc, si deficiat, habetur ut reus, *ibid.* num. 7, 8.

Bona fama accusati, non solum facit præsumptionem innocentiae, sed abstergit præsumptionem contrariam, *ibid.* num. 9.

Accusatus non tenetur veritatem fateri iudici, etiamsi interrogetur sub juramento, quando non servato juris ordine hic dato interrogat, et traditur, qualiter in occultanda ei veritate perjurium evitari valeat, *ibid.* num. 10, 11.

Accusatus tenetur fateri crimen iudici legitimo, et servato juris ordine interroganti, et præcipienti sub

juramento de dicenda veritate, maxime in delictis non inferentibus pœnam capitalem, etc. Vide verb. Accusatus, *num.* 12 ad 16. Quinimo etsi de inferentibus pœnam capitalem sit causa, *ibid.* num. 18 ad 24.

Accusatus, seu reus, qui crimen semel negavit injuste, et cum juramento, an teneatur illud confiteri post latam sententiam, vel saltem ante, aut in articulo mortis, *ibid.* num. 24 ad 28. Illum teneri probabilius est, *ibid.* in not. ad num. 28.

Accusatus, seu reus, qui metu vel vi tormentorum mentitus sibi falsum crimen imposuit, ob quod sit morte plectendus, tenetur se retractare, si hoc prodesse queat; seus autem si e converso, et quid ei consulendum, *ibid.* num. 29, 30.

Accusatus ex præsumptione falsa, a iudice interrogatus non tenetur confiteri propositionem veram, ubi ista confessio, condemmandus esset in foro externo de crimine, aut debito, ad quod revera in foro conscientiae non tenetur, *ibid.* num. 31 ad 42.

Accusatus, seu reus interrogatus a iudice, ut sub juramento dicat, quantum mercis v. g. apud se retineat, excusatur a perjurio, etiamsi cum juramento neget partem mercis, ne solvat gabellam evidenter injustam, supposito quod in iis circumstantiis non interrogetur legitime, *ibid.* num. 43.

Judex non potest ab accusatis, seu reus criminaliter inquisitis exigere juramentum, dum judicialiter uti principales examinantur. Vide verb. Juramentum, *art.* 1, *num.* 56; *verb.* Judex, *num.* 65, et *verb.* Reus, *num.* 26.

In pluribus erravit auctor in hac materia, quæ a correctore, refellendo contraria, reprehenduntur, *ibid.* in nota, *verb.* Accusatus, et *num.* 56.

Accusatus de crimine publico ex jure civili prohibetur accusare non modo accusantem, sed etiam illius filium, patrem, vel matrem, *ibid.* num. 44.

Quando aliquis de uno crimine accusatus et absolutus iterum de eodem accusari valeat, necne, *ibid.* num. 45.

Accusatus et absolutus in ecclesiastico foro potest iterum in foro laicali accusari, quoties delictum sit misti fori, *ibid.* num. 48.

Intra quantum tempus accusatus et absolutus ab observatione iudicii iterum accusari possit novis detectis argumentis, *ibid.* num. 50.

Ab accusato facienda est super delicto transactio cum omnibus habentibus jus accusandi, ut ita vitetur periculum novæ accusationis, *ibid.* num. 51.

Accusatus morte, vel alia corporali pœna plecti non potest, si transactio rite sit inita inter accusatum et accusatorem lite pendente ante sententiam, vel saltem pendente appellatione, *ibid.* num. 52.

ACEDIA (I, 215.)

Acedia ut sic tripliciter sumi potest, et assignatur, et solum tertio modo sumpta est peccatum. Vide verb. Acedia, *num.* 1, 2.

Acedia tertio modo capta quid sit, et quotupliciter accipiatur, *ibid.* num. 3 ad 6.

Acedia generaliter sumpta potest esse peccatum mortale vel veniale, et assignatur quando unum, et quando alterum, et specialiter accepta est ex genere suo mortale, si plene voluntaria; potest tamen quandoque esse solum veniale, *ibid.* num. 7 ad 9.

Acediæ filiæ sunt malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio, torpor et evagatio; ac omnium quidditas, et peccati qualitas aperitur, *ibid.* num. 10 ad 16.

Remedia adversus acediam, *ibid.* num. 17.

ACOLYTHATUS.

Acolythatus quid sit, quæ ejus materia et forma; quando institutus, et quæ ætas id ipsam, vide verb. Ordo, *art.* 1, *a num.* 37 ad 59.

ACOLYTHUS (I, 215.)

Acolythus idem ac ceroferarius; ejusque assignatur officium. Vide verb. Acolythus, *num.* 1, 2, 3.

Acolythi unde dicti, *ibid.* num. 7, 8. Quodnam olim fuerit officium et munus acolythorum, *ibid.* num. 8.

De antiquitate acolythorum, *num.* 9. Acolythi, sive alii clerici in minoribus non sunt assumendi ad cantandam epistolam, vel evangelium, etiamsi sit penuria diaconorum et subdiaconorum, et contra facientes debent puniri, *ibid.* num. 4 et 5.

Acolythus, seu alius clericus, qui solemniter cantat epistolam cum tunicella, et reliquis sacris vestibus, sed absque manipulo, debet petere dispensationem irregularitatis ad cautelam, et idem est de non diacono, qui cantat evangelium sine stola, *ibid.* num. 6.

De acolythorum nomine et officio contra Binghamum, *num.* 12 et 20.

Varia variis in locis eorum munera, *num.* 13. Quis primus acolythos inter clericos retulerit, *num.* 14.

De acolythis regionariis, titularibus, palatinis, stationariis, *num.* 15.

Consuetudo Ecclesiæ Latinæ et Græcæ circa eorum ætatem, *num.* 16 et 17.

Decretum Benedicti XIV de clero Græco ad majores ordines ascensuro, *num.* 18.

Quis fuerit antiquitus archiacolythus, *num.* 19. Acolythatus ab apostolis fuit institutus, *num.* 21.

ACTIO.

Actio commodati, et actio contraria commodati quid sint, et quibus competant, vide verb. Commodatum, *a num.* 29 ad 35.

Actio empti et venditi quid sit, et quibus competat, vide verb. Emptio, *art.* 1, *a num.* 1 ad 6.

Actio redhibitoria, et actio æstimatoria quid sint, ad quæ dentur, et quibus competant. Vide *ibid.* *art.* 5, *a num.* 16 ad 22.

Actio locati et conducti quid sit, ad quæ detur, et quibus competat, vide verb. Locatio, *a num.* 82 ad 84.

ACTOR (I, 221.)

Actor dicitur is, qui petit, et ad iudicium provocat, eique incumbit onus probandi; et eo non probante, reus absolvitur. Vide verb. Actor, *num.* 1, 2, 3.

Actor petens rem ex certa causa, si causam non probet, succumbit, non tenetur tamen jurare, si plene probet, *ib.* num. 4, 5.

Actor tenetur sequi forum rei, et non potest mitti in possessionem, absente reo, nisi causa custodia, si lite non contestata, reus est contumax, *ib.* num. 6 ad 8.

Actor non obtinens possessionem coram iudice non tenetur coram eo respondere de proprietate, si sit alterius fori, *ibid.* num. 9.

Actore et reo ejusdem civitatis existentibus neuter conveniatur extra eam, *ib.* num. 10.

Actor non admittitur ad litigandum, nisi det libellum in scriptis, et citatus non comparens in termino, tenetur ad expensas eousque factas a reo, *ibid.* num. 11, 12.

Actor non potest exigere a reo scripturas contra reum; et ei non licet, quod nec reo licet, *ib.* num. 13 et 14.

Actor excommunicatus non potest agere; imo a iudice est repellendus ex officio, etiamsi reus non opponat. Potest tamen in iudicio conveniri, et debet per alium in iudicio respondere, *ib.* num. 15 et 16.

Favorabiliores in jure sunt rei quam actores, et in quibus præsertim rebus, *num.* 19, 20.